NACIONALIZAM SVETOG SAVE – SVETI VLADIKA NIKOLAJ VELIMIROVIC

(Nepotpuni odlomak iz knjige “Pravoslavlje I politika”, izdavac “BIG stampa”, Beograd, Podavalska 22, 1997. godine. U tirazu od 500 primeraka)

Sve je kod Save islo u normalnom poretku. Prvo Bog pa covek, prvo covek pa onda svet, prvo prosvecenje sebe pa onda prosvecenje drugih, prvo sadrzaj pa onda izraz,prvo karakter pa onda spoljasnja kultura. Evo velike i korisne opomene nasem pokoljenju, u kome mnogi idu naopakim putem: igraju po periferiji a ne poznaju centra, muce se da izraze no nemaju sta da izraze, trce da prosvecuju a sami neprosveceni, zaglusuju vikom o kulturi a ne brinu o karakteru, traze uredjenje celog sveta a nisu uredili svoju dusu ni svoju kucu.

Sadrzina svetosavskog nacionalizma

Ovaj Savin nacionalizam obuhvata narodnu crkvu, narodnu dinastiju, narodnu kulturu i narodnu odbranu. Osnovu i centar svega Svetosavskog nacionalizma cini narodna crkva.

1. Narodna crkva

Sta oznacava narodna crkva? Oznacava jednu samostalnu crkvenu organizaciju, sa svojom centralnom vlascu iz naroda i u narodu; sa narodnim svestenstvom, narodnim jezikom i narodnim OBICAJNIM IZRAZOM SVOJE VERE. Na suprot takvoj narodnoj crkvi stoji nenarodna i internacionalna crkva, sa centralom izvan naroda, sa svestenstvom odasvuda, sa jezikom tudjim i - sa ujednacenim, uniformisanim izrazom svoje vere.

Ona ima svoje opravdanje u Jevandjelju. Sam Spasitelj je zapovedio apostolima Svojim: Idite i naucite sve narode. (Mat. 28, 19). Tim recima one je priznao NARODE kao prirodne jedinice Svoje vaseljenske crkve. I kad je poslao Duha Svog Svetog na apostole, apostoli su POCELI GOVORITI RAZLICITIM JEZICIMA.; ne dakle samo jevrejskim, ili latinskim, ili grckim, nego jezicima SVIJU NARODA. Parcana i Medjana i Egipcana i Rimljana i Arapa i svih ostalih. I kad su apostoli postavljali staresine crkvene u jednom narodu oni su se trudili da ih uzimaju iz tog samog naroda.

Otuda je Savina NARODNA crkva jevandjelska i apostolska. (moj komentar: Nenarodne crkve nisu jevandjelske i apostolske, npr. katolicka)

Takvu narodnu crkvu zeleo je oduvek svaki hriscanski narod pod suncem. No ni do danasnjeg dana mnogi hriscanski narodi nisu uspeli da imaju svoju samostalnu narodnu crkvu sa centralnom vlascu unutra u svojoj zemlji, sa svestenstvom svojim, i sa jezikom svojim narodnim. A Sveti Sava je pridobio tu dragocenu tekovinu pre sedam vekova.

2. Narodna dinastija

Za Savu je glavno bilo ne njegovo licno srodstvo sa dinastom (moj komentar: Stevan Prvovencani) nego srodstvo dinasta SA NARODOM. To srodstvo sa narodom moralo je biti potpuno I PO KRVI I PO JEZIKU I PO OTADZBINI I PO VERI, DUHU, MORALU I OBICAJIMA. I tako je bilo sve do danas. Svetosavski ideal NARODNE dinastije srbski

narod je gledao U STVARNOSTI kroz svu svoju svetosavsku istorijsku proslost do danas. Od SSvetoga Save do danas nikada U SLOBODI nije nad srpskim narodom vladala neka strana dinastija, CAK NIKADA NI JEDAN STRANAC, sem mozda Jerine, koju je narod prozvao prokletom Jerinom. Za srbski narod kao valjda ni za jedan drugi u svetu NARODNA DINASTIJA POSTALA JE TAKO PRIRODNA STVAR, da mu je nepojmljivo kako neki narodi mogu uzimati tudjine za svoje vladare, a nepodnosljiva i sama pomisao da njemu u njegovoj slobodnoj drzavi tudjin bude vladar.

3. Narodna drzava

Narodna drzava za Svetoga Savu znacila je otadzbinu, zemlju otaca nasih, u kojoj zivi jedan i isti narod. NE IDE NARODNA DRZAVA DOKLE MAC MOZE ICI, NEGO MAC SME ICI SAMO DO GRANICA JEDNE NARODNE DRZAVE, TO JEST OTADZBINE. Ako se dozvoli da se drzava prostre dokle mac moze dosegnuti, onda drzava prestaje biti narodna, prestaje biti otadzbinom i postaje imperijom.

Od Svetog Save do Dusana srbski narod je imao narodnu drzavu. Dusan se udaljio od svetosavskog ideala, stvorio je imperiju, i time pripremio propast otadzbini, to jest narodnoj drzavi. Imperija je i kod nas upropastila otadzbinu, narodnu drzavu, kao sto je bio cest slucaj u istoriji. POKORITI ILI POKOREN BITI PODJEDNAKO JE KATASTROFALNO ZA NACIONALNU DRZAVU.

4. Narodna prosveta

Otac nase narodne prosvete Sveti Sava je shvatao prosvetu kao znanje i vezbanje. Pre svega kao ZNANJE VRLINA I VEZBANJE U VRLINAMA. Otuda je narodna prosveta u neraskidljivoj vezi sa narodnom crkvom. Jer crkva je najbogatija riznica znanja o vrlinama i metodama vezbanja u vrlinama.

Skola nije za to da da mnoga znanja nego da oduci omladinu od zloupotrebe znanja. Jer nije tako tesko steci znanje kao ne zloupotrebiti ga.

5. Narodna kultura

Otac narodne prosvete Sveti Sava je u isto vreme i otac narodne kulture. KULTURA JE SPOLJASNJI UMETNICKI IZRAZ NARODNOG UMA I OSECANJA. Sveti Sava je neumoran bio u strojenju i stvaranju. I sve sto je on postrojio i stvorio predstavlja savrsen umetnicki izraz: bilo da je to gradjevina, kao sto su HILANDAR i ZICA, ili narodni obicaj kao PROSLAVLJANJE KRSNE SLAVE, ili ODABRANOST jezika kojim je govorio i pisao. Po njegovom nadahnucu srbski narod je uspeo da sazda svoju savrsenu nacionalnu kulturu, to jest da da savrsen svojstven izraz svoga uma i srca u ZIDARIJI, U VEZI I TKANINI, U PESMI I PRICI, U REZBI I BOJI, U NEISCRPNOJ MUDROSTI, U KRASOTI OBICAJA I U OTMENOSTI PONASANJA. Ako se sve to nazove jednom primljenom recju KULTURA, onda je Sveti Sava tvorac i NADAHNITELJ svekolike nase bogate narodne kulture. (Moj komentar: Da li je to i danas tako ili imamo druge «nadahnitelje»?)

6. Narodna odbrana

Sveti Sava nije bio vojskovodj ni organizator vojske, ali je on bio OPREDELITELJ SMISLA I CILJA SRBSKE VOJSKE. VOJSKA MORA BITI NARODNA, da bi imala svoje moralno opravdanje i blagoslov crkve. Pre svega NARODNA VOJSKA SASTOJI SE IZ SINOVA NARODA A NE IZ ROBOVA I LI PLACENIKA, KAO STO JE SLUCAJ U IMPERIJAMA. (Moj komentar: Kod nas se danas zalazu za «profesionalnu», placenicku vojsku i ukidanje obaveze sluzenja vojnog roka. Sta sve lose moze proisteci iz nenarodne, placenicke vojske moze se videti iz drugog dela knjige americkog psihijatra Skota Peka «Ljudi zla», gde pisac sagledava sindrom kolektivnog zla na primeru placenicke americke vojske u Vijetnamskom ratu) Dalje, NARODNA vojska ima za cilj samo i jedino da brani narod i NARODNU drzavu, a nikako da napada druge narode i rusi tudje drzave.

No i svestenici koji su pricestili na Kosovu vojsku Lazarevu i prota koji je blagoslovio ustanike u Orascu duhovni su sinovi Svetog Save, i cinili su ono sto bi i Sveti Sava cinio na njihovom mestu. Jer se ODBRANA OTADZBINE I BORBA ZA OSLOBODJENJE ROBLJA NE PROTIVI VOLJI BOZIJOJ. Volji Bozijoj protivi se napad na tudju otadzbinu i imperijalisticko zavojevanje tudje zemlje.

Jevandjelski i organski nacionalizam

I tako tvorac srpske narodne crkve sledstveno je bio tvorac svekolikog nacionalizma srpskog. Sve grane NARODNOG ZIVOTA (moj komentar: duhovnog, moralnog i fizickog) ORGANSKI je on spojio jednu s drugom, tako da SE NE MOZE JEDNA OD NJIH ZASECI A DA SVE OSTALE NE OSETE BOL.

Po shvatanju Svetog Save zivot je narodni jedna nedeljiva celina, kako fizicki tako i duhovno i moralno. OTUDA SU I SVE GRANE NARODNOG ZIVOTA I USTANOVE NEDELJIVE (moj komentar: danas je crkva razdvojena od drzave, i duhovni i moralni zivot od fizickog), spojene NEMEHANICKI (moj komentar: a ne uredbama i zakonima) jedna uz drugu nego srasle jedna uz drugu tako da zivotni sokovi struje iz jedne u drugu.

Ovo Svetosavsko ORGANSKO i SVESTENO shvatanje nacije upijeno je u duh i krv SAVINOG NARODA i postalo tako prirodno kao disanje. I uistinu dusa je Srbinova disala tim osnovnim nacelima Svetosavskog nacionalizma kroz svih sedam minulih stoleca. I dan-danas za Srbina je odbojna i sama pomisao, da njegovom crkvom upravlja neko iz tudje drzave, da mu svestenici budu stranci i da mu se sluzi sluzba Bozija na stranom jeziku. Njemu bi se cinio smesan i fantastican predlog da mu tudjin bude kralj. Njemu je odvratno imperijalisticko zavojevanje tudje zemlje i otadzbine u onolikoj meri u kolikoj mu je mila srcu svoja narodna drzava i slobodna otadzbina. «Svoje cuvaj, tudje ne diraj», njegova je posvednevna rec i za njega sveta rec. SKOLU KOJA NE ZNACI VEZBAONICU U VRLINAMA I KOJA PROIZVODI LJUDE NEPOSTENIJE I POBRKANIJE OD NEPISMENIH LJUDI, SRBIN SMATRA ZLOM, i to zlom koje se skupo kupuje. REKLAMATORSKU, BEZDUSNU I KAPITALISTICKU KULTURU ON IZLAZE POSVEDNEVNOM DUHOVNOM PODSMEHU I PORUZI, A U DUSI STRAHUJE OD NJE KAO OD LUKAVOG NEPRIJATELJA, KOJI SE S OSMEHOM UVLACI U NJEGOVU ZEMLJU, DA MU RAZORI SVE NACIONALNE SVETINJE. Vojsku smatra narodnom odbranom, I SAM VOJUJE KAO LAV, ali samo onda - i jedino onda - kad mu je savest mirna, da ne otima tudje, nego da brani ili oslobodjava svoju otadzbinu, zemlju otaca svojih. Takav nacionalizam Sveti Sava je smislio, u narodnu dusu ukorenio i svome narodu kao OSTVARENI IDEAL u amanet ostavio.(moj komentar: danas nam naturaju da se odreknemo ovog «ostvarenog ideala» po kojem se razlikujemo od mnogih naroda koji nisu

imali srece da imaju Svetog Savu). To je njegov JEVANDJELSKI i ORGANSKI NACIONALIZAM. Pa zbog toga sto je jevandjelski, ON STITI LICNOST COVEKOVU I I POMAZE NJENO RAZVICE DO SAVRSENSTVA; zbog toga pak sto je organski, ON STITI INDIVIDUALNOST SAMOG NARODA KAO CELINE DA SE NE IZMETNE U IMPERIJALIZAM ILI DA SE NE RASPLINE U INTERNACIONALIZAM. (moj komentar: danas nema jevandjelskog i organskog nacionalizma kod najveceg broja «modernih» Srba, ali ja se nadam da ce, kao sto je crkvi obecano da ce joj uvek Bozija ljubav pokazivati pravi put, tako i nasem narodu ipak, Bozija ljubav pokazati pravi put, tj. da je seme iz koga ce ponovo nici organski i jevandjeoski srpski nacionalizam ipak sacuvano).

Sirokogrudost svetosavskog nacionalizma

Da li je ovaj Svetosavski nacionalizam UZAK, ISKLJUCIV i NESAVREMEN? (moj komentar: te optuzbe mogle su se cuti i danas ali od ljudi iz naseg naroda na zalost). Gle, Sveti Sava je ziveo pre 700 godina, a mi se sada nalazimo u XX veku?

Istina je da je Sveti Sava ziveo pre 700 godina, ali njegov nacionalizam ziveo je i korenio se i rastao u Savinom narodu kroz svih sedam stoleca do danas. Mi smo rpdjeni u tom nacionalizmu, i taj nacionalizam je jos neprestano ziva sila u nama. Primer Svetoga Save najbolje svedoci da NJEGOV NACIONALIZAM NIJE NI UZAK NI ISKLJUCIV. Pre svega nas svetitelj je proveo vise od dve decenije u jednoj INTERNACIONALNOJ sredini, ili bar interpravoslavnoj. To je SVETOGORSKA SREDINA, monaska republika, sastavljena od Grka i Rusa i Rumuna i Bugara i Arnauta i Djurdjijanaca i Arapa. U toj i tako raznorodnoj sredini Sava se naucio voleti ljude raznih narodnosti i bio je neizmerno voljen od sviju. Pa iako je proveo svoje najimpresivnije mladicske godine u takvoj internacionalnoj sredini, Sava NIJE POSTAO INTERNACIONALIST, no ZARKI JEVANDJELSKI NACIONALIST. I docnije, kao starac, on nije dao da se do njegovog srca dohvati SOVINIZAM ili iskljucivost prema drugim narodima, blizim i daljnim, nego je pruzao svoju pomoc svakome narodu Bozijem na zemlji gde god je dolazio i gde god je mogao. Taj neiskljucivi i siroki duh poste i ljubavi prema svima narodima NASLEDIO JE SRBSKI NAROD OD SVOG SVETITELJA i odrzao ga je na visini i u casti kroz duge Svetosavske vekove. Mi cesto citamo u narodnim pesmama, KAKO NASI PRVI JUNACI NAZIVAJU BRACOM LJUDE DRUGE KRVI I JEZIKA I VERE. Tako, na primer, Marko Kraljevic govori ciganinu: «Bogom BRATE, Suljo ciganine!»A Strahinjic ban opet dervisa turskog oslovljava bratom: «Bogom BRATE, starisu dervisu!»

Vi koji ste ratovali u Prvom svetskom ratu, vi mozete dati licno svedocanstvo jednog **retkog prizora**, kako su se nasi vojnici ponasali prema vojnicima iz Afrike i Azije, prema ljudima crne i zute rase, koje su **evropljani poveli na bojiste iz svojih kolonija**. Dok su se sami evropljani **tudjili svojih podanika**, crnaca i zutokozaca, **ne hoteci s njima ni jesti ni piti ni pod istim satorima boraviti**, dotle su nasi vojnici s njima drugovali, jeli pili, u bolesti obilazili ih, u nevolji pomagali, na svojim slavama castili i gostili, razgovarajuci s njima prstima i rukama. Srbi su na crnce gledali kao na ljude i ponasali se sa njima kao prema ljudima. **Ne moze dakle, biti nikakva opravdana prigovora svetosavskom nacionalizmu, da je on uzak i iskljuciv.**

Najstariji evropski nacionalizam

Jos manje moze biti prigovora nasem Svetosavskom nacionalizmu kao DA JE NESAVREMEN. Ne cujemo li mi u nase vreme poklice u zemljama zapada: «Za nacionalizam!», «Za nacionalnu crkvu!» «Za nacionalnu radinost!» «Za nacionalnu kulturu!» i tako redom? NO ONO STO JE U SRBSKOM NARODU STVORIO SVETI SAVA PRE 700 GODINA MNOGI, PA I NAJKULTURNIJI NARODI ZAPADA JOS NISU POSTIGLI. BORBA ZA NACIONALNU CRKVU, koja je osnov pravog, jevandjelskog i organskog nacionalizma, VODILA SE U EVROPI KROZ SVIH POSLEDNJIH 700 GODINA. I CILJ TE BORBE JOS NIJE DOSTIGNUT. I borba ta jos nije svrsena. Nema naroda u zapadnoj Evropi koji nije vodio borbu za nacionalnu crkvu, pocev od Islanda pa do Karpata. To je bila krvava i dugotrajna borba. I veci deo istorije svih zapadnih naroda ispisan je krvlju i takozvanim VERSKIM RATOVIMA. A ti verski ratovi U OSNOVI SU BILI RATOVI ZA NACIONALNU CRKVU.

Jan Hus je na lomaci izgoreo zato sto je hteo nacionalnu crkvu u Ceskoj. Ono sto je Hus delovao perom, strasni Ziska je produzio macem; no mac mu se slomio. I Ceska je do danas ostala bez nacionalne crkve. Posle Prvog svetskog rata prvi rodoljubi ceski podrzavali su pokret za stvaranje nacionalne ceske crkve, no pokret je splasnuo, i od njega je ostalo samo golo ime.

Holandija je bila nekad sva u crninu zavijena i krvlju prolivena u borbi za nacionalnu crkvu, no svoju nacionalnu crkvu, koja bi obuhvatala ceo holandski narod, nije izvojevala.

Luter je svojom crkvenom bunom uspeo jedino da podeli nemacki narod na dve polovine, gotovo ravne, no jednu nacionalnu crkvu nije mogao ustanoviti. Luterova buna stvorila je od Evrope celo ratno popriste, na kome se s prekidima ratovalo stolecima, no samo s delimicnim ili pogotovu nikakvim uspehom.

Na stvaranju nacionalne crkve u Francuskoj, pod imenom galikanizma, mucili su se u svoje vreme najplemenitiji i najumniji ljudi. Veliki filozof LAJBNIC radio je zivo na tome. Najznamenitiji prelati francuski, Bosije i Fenelon, trudili su se na tome. BLEZ PASKAL, nesumljivo najfiniji um sto ga je dao francuski narod, u drustvu sa cuvenim Pol Roajalom, mucio se na stvaranju galikanske nacionalne crkve. No bezuspesno.

Ni Englezi, ni Skotska, ni Skandinavske zemlje nisu bile postedjene od krvavih borbi za nacionalne crkve. One su uspele vise od drugih, ali ne potpuno. Izvojevale su, istina, nazive nacionalnih crkava, ali su time pocepale svoje narode. Engleski narod uspeo je vise od ostalog Zapada. Kroz krv i stradanje on je stvorio nacionalnu englesku crkvu, koja je i do ovoga dana drzavna crkva. Ali ni ta nacionalna i drzavna crkva u Engleskoj ne obuhvata sve Engleze.

Niko od svih evropskih naroda nije uspeo u potpunosti u tom poslu onako kako je uspeo Sveti Sava. Pa ni Englezi, ni Skandinavci.

Najzad se Evropa umorila od strasnih i stoletnih borbi i napora, fizickih, moralnih i intelektualnih, i u toj zamorenosti mnogi njeni sinovi DIGLI SU RUKE NE SAMO OD CRKVE NEGO I OD VERE HRISCANSKE. TADA SU SE INTELEKTUALNE I POLITICKE VODJE EVROPSKIH NARODA RESILE NA KORAK OCAJNIKA, NA ODVAJANJE NENACIONALNE CRKVE OD DRZAVE I NA STVARANJE NACIONALIZMA BEZ VERE. U ZALOSNOJ ZABUDI ZIVE ONI NASI LJUDI KOJI MISLE DA JE ODVAJANJE NACIONALIZMA OD VERE, I DRZAVE OD CRKVE, REZULTAT NEKOG 'PROGRESA'. NIKAKVOG PROGRESA, NEGO OCAJANJA I SAMO OCAJANJA.

Sta su time postigli sinovi Evrope? Odvojili su crkvu od drzave ALI SU ODVOJILI I SEBE OD NARODA. I tako vidimo u tim zapadnim drzavama jednu nepremostivu provaliju izmedju INTELIGENCIJE< KOJA SE TRUDI POSTO POTO DA NE VERUJE NI U STA, i NARODA KOJI HOCE POSTO-POTO DA ODRZI VERU. (moj komentar: nasi posleratni komunisticki intelektualci su prihvatili ovu zapadnu 'tekovinu')

A nama je taj posao svrsio Sveti Sava, prvi medju svetiteljima, prvi medju genijima i prvi medju herojima u nasoj istoriji. Svrsio ga je savrseno, svrsio ga je BEZ BORBE I KRVI, i stvorio ga je ne juce ili prekjuce NEGO PRE 700 GODINA. OTUDA JE NACIONALIZAM SRBSKI, KAO STVARNOST< NAJSTARIJI U EVROPI. Po istorijama se pise, kako se nacionalizam u Evropi otpoceo buditi i ostvarivati tek od MADJARSKE BUNE 1848. godine. Ako je to istina, onda znaci DA JE NACIONALIZAM SRBSKI STARIJI OD EVROPSKOG ZA PUNIH 600 godina. I ne samo sto je stariji, NEGO JE I SAVRSENIJI, jer je jevandjelski i organski. EVROPSKI NACIONALIZAM RODJEN JE U BUNTU I OCAJANJU, DOK JE SVETOSAVSKI NACIONALIZAM ZAPOCET I OSTVAREN U TISINI I U RADOSTI STVARANJA. Evropski nacionalizam je kao gradjevina koja se zidala pod vihorima rata i mrznje protiv imperijalizma i protin nacionalne crkve, ZATO NIJE UCVRSCEN NA JAKOM TEMELJU, i zato nosi na sebi rane svojih protivnika, zbog kojih rana stalno u trzajima naginje cas imperijalizmu cas internacionalizmu. A JAK TEMELJ PRAVOM NACIONALIZMU JESTE NACIONALNA CRKVA. Mi imamo i taj jaki temelj, i celu gradjevinu jaku. (moj komentar: kod nas je ovo ugrozavano pocev od Dositeja, preko komunista do danasnjih sminkerskih vernika.) Zato imamo da blagodarimo Bogu i Svetom Savi, BOGU KOJI JE IZNAD SVIJU, I SVETOM SAVI KOJI JE SRBSKOM NARODU UCITELJ U SVEMU. Ucitelj - no NE JEDINO SRBSKOM NARODU: On moze biti i danasnjoj Evropi ucitelj u zdravom nacionalizmu (moj komentar: bilo bi lepo da se ovo delo N.V. prevede i na engleski..),jevandjelskom i organskom. U tome je Sveti Sava POTPUNO SAVREMEN - ON JE COVEK BUDUCNOSTI. I u tome on je BIO I OSTAO DO OVOGA DANA EVROPEJAC, I TO JEDINSTVEN MEDJU EVROPEJCIMA.

СРБСКИ НАРОД КАО ТЕОДУЛ

...

Последњих 800 година представља за Србе једну безпримерну епопеју кристализације личног и националног карактера, епопеју труда, борбе, страдања и славе. Све у знаку крста и слободе. У знаку крста означава зависност од Бога, у знаку слободе означава зависност од људи. Још у знаку крста означава ходити за Христом и борити се за Христа, а у знаку слободе значи ослобађати се од сваке страсти и сваке моралне кварежи. **Ми не кажемо просто крст и слобода него Часни Крст и Златна Слобода.** Дакле, не неки крив крст или ма какав злочиначки крст, него Часни Крст, што означава искључиво **Христов крст**, нити ма каква слобода, јефтина, прљава, и неваљала, него Златна, што ће рећи **скупа, чиста и светла**. Србска слобода била је увек скупа, али не увек чиста и светла. Крсташ барјак је србски барјак. Под њим се пало на Косову, под њим се ослободило у Устанку.

Основна и непрекидна линија србске историје за последњих 800 годинаможе се изразити са две речи: **служба Христу**. У овом периоду времена од 8 столећа србски народ је био истински **Теодул, тј. Божји слуга, или Христодул, тј. Христов слуга**, што је једно и исто.

Никада већина српског народа није одступала са те основне линије, али је одступала мањина. Одступали су или поједине старешине народне због умне помрачености или пак један мањи део народа са својим старешинама због моралне покварености.

Због тога је судба тако језиво бичевала Србе у мукама и патњама као мало који народ, изузев јеврејског, у историји рода људског.

...

Умна помраченост код српских народних старешина у старије време и српске тзв. интелигенције у новије време долазила је од безобзирног гажења једне велике заповести Христове. Та заповест гласи: **Али међу вама да не буде тако (као међу незнабошцима), него који хоће да буде већи међу вама, нека вам служи, и који хоће да буде међу вама први нека вам буде слуга. (Мат. 20, 26; Лука 22, 26)** Другом приликом опет заповедио је својима да се не отимају о прва места, као фарисеји, него нека седају на последње место. Јер, вели, **сваки ко се издиже, биће понижен, а који се понижује биће издигнут. (Лука 14, 11)** Од свих заповести Господњих, Срби су најрадије и најчешће газили ову заповест. **Борба за првенство међутим доносила им је градобитне поразе и ударце. И после 800 година искуства и учења, Срби ни до данас нису научили ту једино спасавајућу за њих заповест Христову. Зато и стоје сваке деценије или две пред градобитном страхотом.**

(мој коментар: овај нехришћански принцип демократије смо увезли са Запада, чијем се лажном сјају дивимо)

Јер кога Бог љуби онога и кара, стоји написано у Светом Писму. Стоји још: И бије свакога сина кога прима. **Прашњив ћилим не уноси се у кућу, него се прво ишиба и од прашине истресе па онда уноси**. Није да Бог не љуби све своје створене народе, него као што је речено за апостола Јована да га Исус нарочито љубљаше, тако **Бог пројављује своју љубав особито према онима којима даје велике задатке у животу, у историјској драми људској**. **И као што је Христос одредио изванредно велики задатак своме љубљеном ученику светом Јовану, тако је одредио велики задатак српском народу, велику мисију међу ближим и даљим народима.** (мој коментар: зар нисмо пробудили велику успавану Русију и остале светске земље?)

Сви богољубци и народољубци били су у своме животу велики пађеници. То Библија прејасно потврђује, износећи пример Јакова, Јосифа, Мојсеја, Исуса Навина, Самуила, Давида, Јова, свих пророка и праведника Старога завета. И сав Нови завет и сва историја Црквепотврђује то не са десет или сто примера него са милионима. Шта је хришћански календар друго него списак типичних пађеника, кажемо типични, јер сваки календарски тип пађеника повлачи за собом хиљаде сличних а незаписаних пађеника за Бога, за душу и за народ кроз последњих 2000 година.

Велики пађеник је био и Немања, зачетник и почетник осмостолетне историје српске. Ако један велики човек није пађеник, он је авантурист, сличан Бонапарти. **Немања је био троструки пађеник: за Христа Бога, за народ и за своју душу.**

...

Тамо где је осамдесетогодишњи старац Немња стао, ту је млади монах сава наставио, доследно и интелигентно до генијалности. Сав позитиван, практичан и позитиван до

сржи у костима, како само може бити један духовни човек, један јеванђелски домаћин, Сава је смислио како да победи зло добрим. Како дакле да победи панјелинску тежњу? Помоћу самосталне **народне цркве**. И он је то остварио. Стукнуо је заувек панјелински шовинизам, стварањем српске самосталне цркве, независне од Цариграда. **А како да победи интернационалну папску теократију у Риму? Стварањем теодулије – службе Богу – УСРЕДСРЕЂЕНЕ У ЛИЧНОСТИ ВЛАДАРА.** (Мој коментар: то је била основна слабост Милошевића, заправо његова "трагична кривица", какву су имали и велики јунаци старогрчких трагедија)

Каква је разлика између **теократије** и **теодулије?** Као између **наметнутог ВЛАДАРА** и **драговољног СЛУГЕ.** Теократија може бити двојака: клерикална (свештеничка) и световњачка. Клерикална теократија једино је и позната и страшно омрзнута у Европи, а световњачка теократија позната је у муслиманском свету, у коме је калиф или шеиф или шах носилац божанске власти.

Теодулија је главна карактеристика свих српских владара лозе Немањића. "Раб Христа Бога" тако су себе сви називали и потписивали, почев од Стевана Првовенчаног до цара Уроша.

...

Где су задужбине суседних народа и владара на српској земљи? Стави себи ово питање, Србине, три пута и размисли. Нигде ни једне. Ни једне румунске у Крајини (у близини Неготина налази се манастир Буково задужбина не румунских великаша, него онога славног српског краља Милутина). Ни једне Бугарске у Макединији, и ниједне грчке ма где. **Мада је цариградска патријаршија господарила над српским народом до Светога Саве и дуго и дуго за време Турака, ипак ни једне грчке задужбине, ни од грчких владара, ни од грчких владика и велможа.** Заиста, невероватно али истинито. И мада Бугари полажу право на Македонију и Тракију, нигде у овим земљама ми не видимо ни једну задужбину Бугарских владара. **Међутим грчка Тесалија и сва околина бугарске престонице украшене су светињама подигнутим од Срба ктитора.**

Ми не мислимо овим да прекоревамо или омаловажавамо наше суседе. Такво је њихово васпитање. **Они нису имали Немању и Светога Саву, и нису васпитани као Срби у једном некривудавом правцу – у Теодулији, у служењу Бога као путу и врховном циљу људског живота на земљи са нечувеним геслом: за Крст Часни и Слободу Златну. Зато су њихове народне старешине, мада не мање богате од владар српских, остале равнодушне према служењу Бога, па нису ни трошили своје благо на задужбине. Гледали су земљу а не Небо, и старали се о земаљском царству а не о Небеском.** Зато су врло често губили обоје. Само неке румунске војводе били су задужбинари, али и то под упливом својих жена Србкиња или својих зетова Срба, или избегле у Румунију властеле српске.

...

Монаштво је код Срба једна огромна историјска стварност, која је у историји Срба играла већу улогу од задужбинарства, јер задужбинар даје своје, а монах даје себе на службу Богу. У томе је монаштво веће од задужбинарства. Пример Старца Немање и пример младића Растка деловао је заразно и делује и дан данас на старце и

младиће српске да се отресу свега, приволе Царству Небеском и пођу путем уским и скорбним, путем монашког подвига.

...

Српски **аристократи** од памтивека повлачили су се од света у манастире и пустиње исто као и **прости људи**. Света Петка српска – Преподобна мати Параскева – била је од племићског рода. Од великашког и знаменитог рода била су и она тројица славних духовника, Свети отац Прохор Пчињски, Гаврил Лесновски и Јован Рилски. Они су живели далеко пре Немање и Саве, и служили су Господу. Но служба Господу овим путем монашким, у великом стилу и са великим замахом, почиње тек од два ретка мужа, од којих је почело све што је велико у историји српског народа.

Замонашио се **моћни** Немања, па његов син **кнез** Растко, па **краљ** Стеван Првовенчани, па **краљ** Владислав, **краљ** Урош, **кнез** Предислав (Сава II), **краљ** Драгутин, па полубраћа цара Душана, па Ана, супруга Немањина, и **царица** Јелена Душанова, па **царица** Милица, и **деспотица** Ефимија, и мајка Ангелина и Максим син њен са још повише чланова куће Бранковића, у Срему, у Ердељу и у Румунији. Многи **племићи** српски после Косова повукли су се у Свету Гору и тамо као монаси окончали. Толики број њих испунио је манастире српске и грчке у Палестини. Чак и Синајска Гора имала је Срба монаха.

...

Монаштвом и мучеништвом за веру српска је властела запечатила своју истинску службу и своје савршено привођење Царству Небеском, Царству непромењиве и вечне стварности. **Шта је монаштво него једно драговољно мучење себе ради највишега циља живота како га је Спаситељ објавио?** На то мучење решавала су се српска властела лако, имајући пред собом пример Немањин и Савин. Старци су следовали пример старога Немање, а младићи примером Савиним. **Извесно је да ни један православни народ није имао толики број владара , који су драговољно сишли с престола и отишли у манастир да као прости монаси послуже Христу подвигом монашким.**

Тако је програм Жички, **програм Савин остваривaн кроз векове и то подједнако како од старешина Цркве, тако и од старешина државе**. За **слуге Божје** признавали су себе и једни и други. Службу Богу сматрали су за своју свету и једину дужност и једни и други, и служењем Богу до издисаја надали су се задобити царство небеско и једни и други. Во дешњак и во левак упоредо и мирно носили су јарам свој и служили Домаћину своме. **Црква и држава – то је био један јединствен и нераздељиви организам народни.**

Свађа између цркве и државе одувек је производила јеретике и безбожнике. У српском народу, после угушења богумила, није било никакве јереси. (мој коментар: а муслимани?)

А безверник ни један једини није познат од времена Немање па све до кнеза Молана Обреновића, до најновијег времена, кад смо се као слободан народ погледали лицем у лице западне Европе, у лице ове злокобне по свет хемисфере, ове нагрђене од јереси и безверства.

Од тада смо постали злокобни по сами себе**. Нова српска аристократија, такозвана интелигенција, постала је очарана Европом као добром, полацманила се, и свом душом се оделила од свога народа и од народне праволинијске историје, премда је фарисејски гатала о народу и о народним правима, и речју и пером и делом одвраћала је народ од Царства Небеског и прикивала му душу за благо земаљско и шарени пепео свог пролазног света.** Свак је био готов да се похвали службом у двору или министарству или на универзитету, а нико службом Христу Богу. То је почетак најновије и страшне трагедије српског народа.

Гресила је и стара аристократија српска (ако се уопште може говорити о српској аристократији), баш и она теодулска, али је грешећи, могла увек окренути се Богу и рећи познате молитвене речи: " Господе, ашче и согрјешихом, од Тебе не одступихом (Господе, ако и згрешисмо, од Тебе не одступисмо)" . Давила се понекад у греху, али није изпуштала из руку коноп спасења. Кајала се, испаштала драговољно своје грехе и спасавала се.

Нови дављеници српски, пак, одступили су од Христа Бога, па давећи се нису имали у рукама коноп спасења.

...

Па и ови патријарси српски, као и владике црногорске, били су мученичке слуге Христа Бога. По невољи и сили околности они су примали на своју грбачу не светску власт над народом, слично римским клерикалцима, него бригу о народу и о свим народним пословима у недостатку световних кнежева и вођа.

...

Народи су од вајкада гледали у своје вође и на њих се угледали. Српски народ гледао је у своје владаре и челнике и у своје владике и духовнике, и од њих је примао пример. Какав је пример примио овај народ од свјих световних и духовних вођа? Пример теодулије, службе Богу као смисла животу и пута за Царство Небеско.

...

Н**а основу свога искуства и уоченог примера српски домаћин у планини створио је нешто изванредно с Божјом помоћи. Створио је од свога дома богомољу, и цркву, и манастир, и Свету Гору, и Јерусалим.** На свој дом ставио је крст Христов и све је осветио крстом и посветио преславној и недомисливој Светој Тројици, узео је једног од прослављених светих слугу Божјих за свога заштитника и молитвеника и служио му као крсној слави. Увео је скраћени типик манастирски у свој дом: типик поста и молитве. Српски дом постао је прави манастир, са једним додатком освештане брачне везе ради множења народа Божјега и са скраћеним правилом молитвеним по нужности, но које се надокнађивало већим трудом. Вера, поштење, послушаније и трпљење, то је укратко био типик сваког српског дома. Шта је Света Гора него служба Христу Богу? Ја не могу да одем у Свету Гору, могао је Србин рећи, зато нека мој дом буде Света Гора. Шта је Јерусалим земаљски према Јерусалиму небеском? Ја бих желео поћи на хаџилук у Јерусалим земаљски, где су стопе спаситеља мога, али нисам у могућности! Зато ћу да се уздигнем вишњем Јерусалиму, бољем Јерусалиму, где нису само **стопе Његове,** већ Он Сам, Васкрсли и Вазнесени Победилац смрти, Господ мој и Бог мој.

Но ако сваки Србин није био у стању путовати на поклоњење у Свету Гору и у Јерусалим, сваки је могао ходити у своје домаће манастире, својих славних цара задужбине, и ходио је сваки. Ходио је често и на дуже време. Исповедао се, преичешћивао, уздисао и сједињавао дух свој са Богом својим, подвизавао (мој коментар: чинио подвиге?) се заједно с калуђерима и исто као и калуђери.

...

Нарочито српско Православље није могуће замислити без манастира. У њима се српски народ од памтивека учио правилу вере и образу кроткости. Уз то још и својој великој историји.

...

Српска задруга је основана на теодулији, на служењу Богу. Кад је теодулија ослабила, задруга се пољуљала. Није задруга српска почивала толико на крви – јер крв се мешала – колико на теодулији, тј. На сазнању да се мора Богу служити вером, поштовањем, трпљењем и послушањем. **У задрузи је свак имао своју част и своју дужност. Домаћин је представљао владара и духовника. Он је био први и прави теодул.** Као домаћин, попут Христа Спаса он је био слуга свију. Он је кадио пред иконом, он је водио молитву, он је освећеном водом кропио све, он је резао колач и дизао у славу Божју, да, он је био Мојсеј и Арон у исто време, и Сава и Стеван у исто време, за свој дом, слуга Господњи на свима линијама, све у свом уском домаћем кругу. Сву чељад је волео, за све се бринуо, за све се Богу молио, све је помагао и за све први на концу или конопцу живот полагао, слично многим игуманима манастира.

Ако су Пајсије и Хаџи-Ђера Рувим пострадали као игумани својих манастира, то су хиљаде и хиљаде српских домаћина пострадали исто тако за своје домаће обитељи, своје домаће манастире, као слуге Христове. И сви су се прибрали са оцима својим у Велику Небеску Србију у Царству Небеском.

...

Зло не може добро донети, нити се добро може злом победити. Јер оно што је добро има две отаџбине, земаљску и Небеску, гоњено из једне, оно се сели у другу; и има две куће, на земљи и на Небу, кад му изгори кућа земаљска он се сели у кућу Небеску. Штета на земљи добробит је на Небу, поруга на Земљи слава је на Небу, страдања на земљи, ликовање на небу. Зло рађање готово суђење. Пусти добро низ воду, а ти иди уз воду и срешћеш га. **То је праведна судба што светом влада.** До **те вере у судбу** дошао је Србин дугим страдањем, дугим ћутањем, дугим размишљањем, дугим искуством и молитвом.

Највиши облик драме је трагедија. Историја Срба је сва трагична. **Пут српског народа води врхом опасне литице над безданом. Тим путем може проћи без страха само месечар.** Такве су страхоте на том путу. **Да су Срби гледали на ниже у пропаст изнад које путују** (мој коментар: није ли се то десило у данашње време?) , **уплашили би се и брзо пали и пропали. Али су они гледали на више, у Небо, у Судбодавца Бога, с поверењем у њега и корачали несвесно или једва полусвесно. Због тога су могли прећи пут литицом, каквом ни један народ беле расе није до сада прошао.** Отискивао се, али се пузао поново на уску стазу стрменитог платна. Знао је он, да је то једини прави пут, пут његове судбе и спасења. Појединци су се отискивали и нису се

повраћали. Они су пропадали. **Али главнина народа увек се враћала на пут. Трагични пут страдања и васкрсења, пут Христа, коме су се Срби заветовали на службу.**

На уском путу над безданом не помаже теоретичар него практичар, нити помаже филозоф који слути и ннагађа, а најмање научник који зна све уназад а ништа унапред. (мој коментар: сам сам се уверио у своју немоћ пред страшном брзином којом су се догађаји одвијали ових дана, месеци и година) На путу над безданом помаже само онај који је тим путем већ прошао те може бити прави и стварни путовођ. **На језивом путу којим је српски народ кроз последњих 800 година ишао, путовођ је био Исус Христос, Онај који је дошао из града ка коме човечанство путује, да покаже пут, управо да буде пут и путовођ.** Од Адама до крајева времена и пространства васионе нико осим Њега није дошао **одонуд, од циља** , од града непознатог, да покаже пут и проведе путнике к циљу и Граду Небеском. **Појмио је то српски народ, сав рањав и крвав на месечарској стрмени, зато је презрео све теоретичаре, мануо руком преко свих белосветских филозофија и кабинетских наука, као честити Драшко преко црвоточних Млетака, и ухватио се за скут Христа Господа, као јединог верног Путовође.**

...

"**И сви ће вас омрзнути мојега имена ради", рекао је Спаситељ својим апостолима. То се наравно и збило на апостолима. Али се буквално збило и над Србима, као главним носиоцима крста Христова на Балкану и у Аустрији.** Иноверна Турска и кривоверна Аустрија мрзеле су Србе више од свих осталих народа у својим границама. И Србима је било тешко и претешко. И да нису гледали на Христову судбину као на своју сопствену не би се одржали. Али су они гледали у страдању Христовом своје страдање, у смрти Христовој своју смрт, и у Васкресењу његовом своје васкресење и обратно. Веровали су да сам Христос понавља своју судбу кроз српски народ. Та визија чинила им је вековно страдање подношљивим и ненаситу смрт лаком.

Христос је за Србе био сам смисао живота и борбе, и страдања и умирања и слободе и обнове и рада. Смисао цркве, смисао државе, смисао породице, смисао човека. Ни један народ није тако смишљено и нежно украсио празнике Христове нарочитим дирљивим обичајима као српски народ. Замислите Божић и Богојављење, па Велики Петак и Васкрс, па Вазнесење и Тројичин дан, и Преображење и Крстов дан. Све је окићено красним обичајима као лепо исткани ћилим. Исто су тако искићени и празници Богородичини. Никоме у небеском свету нису Срби подигли толико цркава колико Приснодјеви Марији. Па још како су Срби научили да празнују и воле свеце божје, нарочито своје крсне славе. Заиста као нико у свету. **Души Србиновој небески свет је био од вајкада ближи и присниј од земаљскога**. **У томе свету он је увек гледао многобројнију родбину него на земљи.** Зато се толико и сећа својих умрлих, пали свеће и чини помене. И спрема се службом да и сам пређе у тај вишњи свет са вером, чашћу и образом, и сједини са својима пред лицем Христовим. **Тамо, само тамо где је велика Небеска Србија.**

Ај, та **Велика Небеска Србија**! Она представља већ одавно **остварени идеал Велике Србије.** (мој коментар: велика Југославија је била најближа остварењу идеала да сви Срби живе у једној држави). Верујемо да је у њој више од сто милиона крштених Срба, који у земаљском веку Христу служише или за Христа страдаше, кроз векове и векове. И више их је тамо у рајској светлости из доба борбе, робоваља и страдања него ли из

доба слободе и благовања. Они који више личе на Христа, заиста су у ономе свету ближи Христу. **Верујемо по евангелски, да ће неки народи, далеко већи од српског на земљи, бити мањи у Царству Небеском.** И Господ је рекао, да ће неки који су први бити последњи, а последњи први. И страдални Лазар на небу је засијао међу првима, док је богаташ потонуо међу последње у мрак паклени.

...

Од њега (Србина) је судба тражила од увек две ствари: да свој дом најбоље уреди и да помогне суседима мање даровитим да уреде свој дом. Србин је извршио оба ова задатка потпуно. Уредио је свој дом на хришћански и домаћински начин, и помогао је свима и свакоме у суседству своме да уреди свој дом. Како оно каже свети Апостол Павле: "Ако се ко не умије својим домом старати, како ће се моћи старати за Цркву Божју?"

Као редак домаћин Србин се домаћински старао о свом дому, о своме селу, о своме народу, па исто тако и онародима суседним, на блиsу и на далеко. Његову службу Христу није ограничавало ни време ни простор. Због таквог свог широког и домаћинског духа Свети Сава је био вољен као Ангел Божји и међу Мађарима и Бугарима, и међу Грцима и Арабима. Краљ Милутин одбијао је монголске навале не само од србије него од целог Балкана. Цар Душан је ратовао и у рату пострадао далеко од своје земље ради одбране православних Грка и Бугара исто толико колико и ради одбране Срба. Кнез Лазар је погинуо на Косову за Крст Часни и слободу васцелог хришћанства, што се тада осетило и признало у целој Европи, Карађорђе је дигао устанак са крајњим циљем ослобођења целог Балкана и стварања хришћанске хетерије свих православних народа на овом полуострву.

Највећи задужбинари у Румунији и Мађарској били су Срби и Србкиње. Најзнаменитији велики везири у Стамболу били су Срби. Највећи песник мађарски био је Србин. Неколико Срба војсковођа били су међу првима у Русији. Неки од најуспешнијих државника и дипломата руских били су опет Срби. Неколико знаменитих духовника и светитеља руских били су Срби. На листи великих људу у Аустро-Угарској монархији налазе се многи Срби. Прва и главна светиња у Албанији јесте манастир са моштима светог краља Јована Владимира код Елбасана. Прва и главна светиња румунска јесу мошти свете Петке Србске у Јашу. Дворска црква са маузолејом где се сахрањују владари румунски јесте србска задужбина у Куртеа де Арђешу. Прва и главна светиња у престоници бугарској јесу мошти светог Краља Милутина. У непосредној близини гроба Господњег у Јерусалиму налази се опет Милутинова славна задужбина, манастир светог Арханђела, и до сад добро очуван. У грчкој Тесалији најчувенији су они манастири на метеорима, Који су подигли Срби и у којима се налазе мошти Срба светаца и ктитора. Да и не говоримо о Светој Гори, која се обновила и до данас одржала благодарећи највише србској бризи и помоћи, духовној и материјалној. Најзад и у наше време, у Новоме Свету, у Америци, генијални Срби научници заузели су места баш у првоме реду. Широм Америке и целога света позната су имена двојице Срба, Николе Тесле и Михаила Пупина. (мој коментар: ово би сваки Србин требало да зна, кад оде на неко туристичко путовање..)

И обратно. Кућећи туђу кућу у даљним земљама, по судби Божјој, нису знаменити Срби никад заборављали ни своју отаџбину. Трудили су се да учине добро своме народу што су више могли. Тако је Сава Текелија основао Текелијанум, највећу добротворну установу у Аустро-Угарској за србски народ. (...)

...

Историја српског народа сведочи јасно и гласно, да онај ко је слуга Христов најбољи је домаћин, најхрабрији војник, најмилији сусед, највернији друг, најпослушнији син, најпоштенији грађанин – једном речју најдушевнији и најплеменитији човек. Служење Христу оплеменило је српски народ и учинило га најдушевнијим и најчовечнијим народом на свету. То не значи да међу Србима није било рђавих људи. И најсавршенији језик има неправилних глагола. И један од дванаест апостола био је богоиздајник. И међу Србима било је тешких злотвора, отмичара, јавних и тајних дерикожа и арамија, издајника и грешника сваке врсте, а у новије време и јавних богоотпадника и безвераца. Но то није чудо. Јер историјски пут српског народа, рекли смо, води стрмовитом литицом изнад страшног бездана. Ко се оклизне и падне, тај заиста пада у бездан. Али ма колико да су одвратни примери таквих Срба, они представљају трагичне епизоде на правилном путу једног целог народа.

Служење Христу – то је вековни правилни пут српског народа. Теодулија дакле, а не теократија нити аутократија нити пак западњачка демократија, него теодулија јесте пут и начин живота српског народа. Тај пут га је прославио на земљи и на небу. Тај пут, пут служења Богу напунио је велики део Божјих Небеса Србима. Тим путем, идући из поколења у поколење, многи милиони Срба су ушли у жељено Царство Небеско и створили велику Небеску Србију. Не само велику, него величанствену и лучезарну. Тим је циљ земног битисања једног народа увелико постигнут, и још се непрестано постиже, и постизаће се, надамо се, до краја времена. И постизаче се, велимо, с молитвом Богу да тако буде, и да се Небеска србија повечава кроз сву будућност до краја времена. Тако ће извесно и бити, ако Срби не полуде, не изађу ван себе, и у својој вансебности не утрну визију Царства Небескога и не потону у варљиво царство земаљско, и ако се не окрећу туђим системима и путевима живота, тј. Ако не напусте служење Христу и не предаду се служењу сатани. Јер се служити мора у овом земном веку , - то је очигледно – па ако се не служи Христу, служи се Антихристу. А два господара се служити не могу. Христос пак тражи од својих безусловну и свецелу службу.

Шта је српски народ постигао својом Теодулијом, својим служењем Христу Богу? Постигао је све, и постизаће све до смака света, што један народ постићи може. Постигао је то, да за 800 година није имао верски рат нити економски рат, ни туђинца за владара у време своје слободе (мој коментар: да ли цемо сада имати овакву слободу?) И само то троје па је довољно чудо за народе на Балкану и у свој Европи. Но то није најважније. Постогао је, да створи једну велику и утанчану културу живота и рада, сву прожету духом светим и домаћинским. Но и то није најважније. Постигао је, да доведе у хармонију оно што се зове индивидуално и колективно да не клима ни тамо ни амо, тј да се одржи заједнички живот а да се личност не стесни. Но ии то није најважније. Још је постигао човечност и душевност, да и слугу свога рачуна у чељад своју и да последњег просјака ставља на славску софру и служи му као кнезу, што је велико али није најважније. Још је постигао, да домаћински брине о суседним народима и о целом човечанству са искреном љубављу, молећи се Богу широкогрудом молитвом: Помози, Боже, свима па и нама. Али и то није најважније. Постигао је још, да има сразмерно више славних људи и жена, и више светаца и хероја, и више мегдана одсудних по Балкан и Европу него ма који суседни народ. Но и то није најважније. Још је постигао, да кроз Христа дође до сазнања О СМИСЛУ, путу и циљу живота човекова на земљи, и до јасне и посведочене визије Царства Небескога. То је најважније од свега, и све остало проистекло је од тога.

Познање истине најважније је од свега. Кад се зна истина, зна се и пут и појима живот. Правда и милост и јединство духа (мој коментар: као за време бомбардовања..) долази од познања истине. Познајте истину – и истина ће вас ослободити, рекао је Спаситељ. Ко познаје истину, истина му светли као земаљски луч на путу живота и обасјава му све, те бива слободан од сваке заблуде и сваке странпутице. Једино у светлости истине човек може да разликује правду од неправде и добро од зла. А истина се не налази у произвољним људским мишљењима, нити у теоријама учењака, нити у филозофијама филозофа, него је сва истина у Живоме Богу, због чега се истина не може ни открити ни наћи док је Бог не објави, а Бог је објавио истину кроз Сина Свога Једнороднога Исуса Христа. Отуда је Исус Христос Жива и Оваплоћена Истина Божја. И отуда путовање за Христом јесте путовање у светлости, а одступање од Христа јесте окретање лица на супротну страну и лутање по мраку – неизбежно лутање по мраку лажи, насиља и сваке бесмислености. А истина се постиже само вером у Исуса Христа. (мој коментар: и у његово васкрсење.) Веровати Њему и у Њега, - то и значи знати истину и ходити у светлости истине.

Истина садржи у себи све: и правду и милост и доброту и светлост и разум и љубав. Истина је увек иста. Дивна је то реч србска за истину: оно што је увек исто, оно је истина. А то је Бог. Он је једино вечно исти и непроменљиви. Оно што се мења, обмањиво је, пролазно и варљиво. Бог је увек исти. Ја Сам Онај Који Јесам,... име ми је Јесам, говорио је господ пророцима. И Господ Христос је увек Исти, Непроменљиви, Неварљиви. Рекао је он: Небо и земља проћи ће, а речи моје неће проћи. Српски народ је то познао и осетио дубоком интуицијом, па је заволео Христа као истину и свом душом прилепио се уза Њ и пошао за Њим, ставивши Њему јединоме у службу и Цркву и државу и културу и војску и сав живот свој. Приволевши се Христу, Српски народ се приволео Царству Небеском.

Али од 1918. године до 1941., србски народ је преживео једну катастрофу тежу од оне на Косову. Јер на Косову пала је војска, али не и народна идеологија, не истина оборено је царство земаљско, али не и Небеско, пале су слуге Христове али не и Христос, сломљени су Крстоносци, али не и Крст. У овом пак последњем периоду наше историје, задобијено је царство земаљско, али се почело нагло губити Царство Небеско. Држава се испрегла из јарма службе Христу и ставила све остало у јарам да њој служи: и цркву и школу и војску и све установе. Земаљско царство постало је не само идеал него идол. Повећање Небеске Србије успорено је као никад раније. Достигнута је кулминација свега умног и моралног распада, који је отпочео по смрти кнеза Михајла. (мој коментар: владика Атанасије Јефтић каже да "модерни" период Србије потиче из првог већег судара Срба са Западом, за време сеоба под Арсенијем Чарнојевићем, а главни наговестилац такве "нове" Србије је "просветитељ" Доситеј Обрадовић, који је за разлику од Светог Саве који је побегао у манастир, побегао из манастира и био идејно први српски протестант. – видети чланак у "ввв.РАСТКО.орг.ју")

Распад је отпочет, и отпочет и довршен, партизанством (партијашењем). (мој коментар: "партизан" на француском значи "присталица".) И то четворним: партизанством интелектуалним, моралним, политичким и економским. Синови србских сељака окренули су се Западу да траже сунце тамо где се сунце гаси, а не рађа се, да траже прво истину, коју је запад изгубио па је и сам тражи ево већ неколиковекова жишцима филозофског мудровања, и није је нашао него се поцепао у погледу истине у интелектуалне партије. Синови србских сељака отишли су на Запад да

питају шта је праведно, а шта неправедно, шта поштено а шта непоштено, и вратили су се завађени и поцепани у таборе око тог питања. Јер тамо где се није могла наћи истина, није се наравно могла наћи ни правда ни поштење, него партизанска свађа и препирка око тога. Синови србских сељака хаџијали су на Запад да проуче како треба државу и друштво уредити, и вратили су се завађени и поцепани у партије онако како су и западни народи, без теодулије, завађени и поцепани. Синови србског народа лутали су по западном мраку да се науче како треба имовинске ствари решити на земљи, тј. Оно што су давно давно њихови ђедови и прађедови решили боље него ико: *средњим системом*, лутали су и вратили се збуњени и завађени међу собом око тога као и народи на Западу. То четворно партизанство створило је од прескупо плаћене Србије једно тркалиште и вашариште, на коме су Христос и народна мудрост имали најнижу цену. Сва четири та чира распукла су се у време државе Југославије, и гној се разлио по целом народу. Југославија је представљала за србски народ највећу забуну, мајтеже грчеве и најсрамније понижење, које је он икад доживео и преживео у својој прошлости. Нико му за то није крив до његови сопствени синови, партизани у четири правца и хулитељи светиња на свим линијама.

Мала знања добијау се учењем, велика знања добијају се вером и поштењем. Христоверни и поштени Карађорђе није имао сва ситна и ситничарска знања модерних Срба, али је имао сва велика знања. По тим својим великим знањима, које сам Бог дарује онима који су верни и поштени ма и без икакве школе, Карађорђе није имао у свом плану ову и овакву Југославију какву су створили његови крунисани потомци, него хетерију (друштво, заједницу) православних народа на Балкану. За ту идеју и тај план свој Карађорше је мученички пострадао. Но његова идеја, онда одбачена, сада долази на дневни ред. После свих перипетија и свих лутања, Срби се морају вратити на идеју свога великог Вожда: Савез свих православних народа на Балкану с наслоном на православну Русију. И то не ради царства земаљског него Небеског, не ради славе и величине државне него ради служења Христу Богу. Теодулија једноверних народа био би смисао и програм те историје.

Свака велика и спасоносна идеја остварује се споро и трудно, и то обично на мучeништву и крви својих зачетника. Хришћанство је изашло на светлост дана и признато тек после триста година. Карађорђева идеја о савезу слободних народа Балкана запечаћена је Вождовом крвљу у Радовању и чекала је своје остварење до сада ето 120 година. Но то је идеја велика и спасоносна, те ће се с Божјим благословом и остварити, ако је сви Балканци прихвате. (мој коментар: није ли се о томе причало и за једно време владавине Милошевића, а за то је била и Грчка?) А прихватиће је ако је најпре срби прихвате, срцем душом и разумом. Неће је пак србски народ прихватити, ако буде ишао за поквареним и антихришћанским духом своје партизанске и неодговорне интелигенције. Прихватиће је пак, ако буде пошао за духом онога свог великог и светог генија сељачког, за духом Црнога Ђорђа из Тополе. Видећемо.

Царство балканских народа са царством свете Русије – не Русије неруске и чивутске (мој коментар: на турском "Чивутин" значи "Јевреј", владика Николај је очигледно био под утицајем тадашње литературе типа "Протоколи сионских мудраца", која је утицала

и на царску Русију и на Хитлера. Не сме се вршити уопштавање кривице, криви могу бити само појединци.Мислим да постоји завера против Јевреја и да прави кривци протурају "приче које скривају праву истину", "ковер стори", о "лажним Јеврејима" се може видети у Библији у "Откровењу".) , него православне Русије – може донети целом човечанству срећу и остварити оно мистично хиљадугодишње царство мира на земљи, које се показало на Патмосу у визији ономе славном апостолу визионару, светом Јовану Евангелисту. Јер тај моленијум још није у историји света остварен. А оно што је суђено од Бога, мора се остварити. Ко ће остварити ако не они, који су до сада били највише мучени и презирани, сечени и гажени, тј. Словени и остали православни народи? Речено је српском пословицом, да на мрзану кућа остаје. А у руским народним причама увек је презрени и "глупи" Иванучка на крају морао спасавати своју браћу, која су се правила паметнија од њега. Тако ће православни Словени са осталим православним народима, као мрзан и презрени Иванушка спасавати обе хемисфере света, исток и запад. Каквим програмом? Да ли насиљем освајањем, гордошћу, себичношћу, палежном теократијом, светском аутократијом, вашарском демократијом? Не, никако него теодулијом, свакидашњим програмом српског народа.

...

У својој праволинијности и историјској доследности Срби су надмашили и Русе, да не говоримо о другим православним народима, коњуктуристима у безброј одсудних момената. Руска интелигенција, сита-трбухом а лења духом, заварана је од христоборног Дарвина, Маркса, Ренана и сличних западних сатаниста, више чак него и српска интелигенција. Не зато што је српска интелигенција била боља од руске, него зато што се више плашила од слободног, храброг и мудрог сељака српског, који ју је хранио, те није смела ићи баш до краја на своме пропадном путу, из страха да је народ не побије. Па ипак, олењен на слободи као на летњој пригревици, српски сељачки народ је дозволио својој интелигенцији да му убризга све отрове западне смрти у његов дух и душу. Ако се не излечи, иструлиће и пропашће, и биће као лешина пред Богом, пред Небеском Србијом и пред целим светом. Личиће на човека, који је сву младост провео чедно и поштено, и прочуо се и прославио, а у најзрелијим годинама пропио се и покварио, да га нико не може да позна и да га се и небо и земља одричу као свога сродника. То би значило: сврчетак историје Србадије а почетак историје мангупарије.

Српска великодушност често је прелазила у слабост. И то у велику и убитачну слабост – у сервилност. Ту слабост показали су у турско и аустријско време Срби избеглице у Русију и Румунију. Колико је српског народа остало тада на овом страшном ограшју балканском, толико се, у току времена и у неколико махова, преселило у Русију и у Румунију. На овоме страшном ограшју балканском, данас има осам милиона Срба. Толико треба да их има у јужној Русији и у Румунији. Међутим, у Русији нема ни једног јединог. Све се слило и прелило у друго. А у Румунији, која је по крви, половином српска као и хрватска, има само једна шака Срба, само као једна преостала стража од пропале војске. Брат је брат, и они православни и ми православни, хајде да се назовемо Русима и Румунима! Да се није тако катастрофално мислило, данас би ми имали у Јужној Русији милионе Срба, а и у Румунији. Та невероватна слабост, та ахилова пета, показала се и у време католичко-православне Југославије. Католици су нам браћа, говорило се, вера не игра никакву улогу, главно је крв и језик (као код волова што је важно крв и рикање), а историја, а галерија славних христољубивих царева и краљева, а Косово, а Устанак, а Куманово и Кајмакчалан, а многи милиони бораца за крст часни и слободу златну, а барјаци српски, - то је све ништа: све те висине ми ћемо срубити и нивелисати и уравнити да будемо једнаки. То је језик

београдских политичара и историчара. Чак одликоваћемо Карађорђевом звездом с мачевима и орденом светога Саве Немањића најљуће наше мучитеље и слуге римске теократије и бечке аутократије. И још ћемо ставити на равну ногу са Душаном, Милутином и Карађорђем највеће издајнике Словенства, Православља, па чак и Хрватства, лажне краљеве Томислава и Звонимира. У историји Југославије остаће овековечене две лажи: лажна историја и лажна политика. То је дошло од српске великодушности, претворене у жалосну сервилност. Ако се Срби не излече од те очајне слабости, они ће бити *серви* а не Срби и у свакој хетерији и у свакој новој комбинованој држави на Балкану.

А свакако ће се излечити искуством из 1941. године, када су доживели да их изда не један Вук Бранковић, и не десет њих, него цело једно племе, цео један народ – ако се народом може назвати – друге вере. Душан се називао: цар свих Срба, Бугара и Грка, па се не зна да је овако био издан ни од Бугара ни од Грка.

Национализам балканских народа може се лако ублажити хришћанским сазнањем. Уколико хришћанско сазнање, а то је познавање истине Божје, буде се повећавало утолико ће се оштрине национализма ублажавати. Не да ишчезне него да се ублажи и оплемени вером у Христа и служењем Христу. (мој коментар: ово неко може да извади из контекста..)

Из свега историскога искуства нашег и из свега што смо до сада изложили могу се извести три руководна начела, програматична за будућност и српскога народа и свих православних народа. Прво начело: одбацивање свих и еманциповање од свих неправославних идеологија и туђинских уплива на ма коју грану народног живота. Начело друго: прихватање служења Христу Богу, попут свих прошлих покољења, и свих славних предака наших, као пута и смисла и Цркве и државе и школе и свих народних установа, као и породичног и личног живота. Начело треће: јасна визија Небескога Царства Божијега као врховне мете земног путовања и битисања свих слугу Божјух, како народа тако и појединаца. Дакле прво еманципација, друго теодулија и треће визија. У светлости ова три начела сва друга питања се могу врло лепо решити. А ова три начела предствљају срж историје српског народа од великог Немање до наших дана.